„Kanadai Magyar Ujság"
egyesüve a
"KANADAI MAGYAR HIRLAPPAL"
Kanada és az Angol Birodalom legelterjedtebb, vezető magyar hetilapja, amely mindenkor összetartó erő volt az idegenbe szakadt magyarság érdekeit és a kanadai polgárokat megillető jogokat igyekszik biztosítani minden honfitársunk számára.
Előfizetési díj: Egy évre $3.00
Az Országba és külföldre egy évre $4.00
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
375 Hargrave St.
WINNIPEG, Man.

BRANTFORD
BRIDGEBURG
CALEDONIA
CHIPPAWA
CROYLAND
FORD CITY
FORT ERIE
FORT WILLIAM
GALT
GUELPH
HAMILTON
KITCHENER
MONTREAL
New WATERFORD
NIAGARA FALLS
OSHAWA
OTTAWA
PORT COLBORNE
PORT ROBINSON
QUEBEC
ST. CATHARINES
SPRING HILLS
SUDBURY
SYDNEY
TORONTO
WELLAND
WINDSOR

Kelet- és Nyugat Kanadai Magyar Ujság

CANADIAN HUNGARIAN NEWS

ALDINA
BEKEVAR
CANA
CALGARY
COALHURST
EDMONTON
ESTEVAN
HALMOK
KAPOSVAR
LETHBRIDGE
NORBURY
OTTHON
PLUNKETT
RAYMOND
REGINA
SASKATOON
SAXONHILL
SOKHALOM
SZT. LASZLO
SZEKELYFOLD
SUMAS
TABER
VANCOUVER
WAKAW
WEYBURN
WOODROOD
YORKTON

„Canadian Hungarian News"
Combined with the
"CANADIAN HUNGARIAN JOURNAL
An Independent Weekly Published in the Magyar Language, Circulating in all the Provinces of the Dominion of Canada and largest of all Hungarian Papers within the entire British Empire
Editorial Offices and Printing Plant
375 Hargrave St.,
WINNIPEG, Man.
Yearly Subscription $3.00,
to Foreign Countries $4.00

VOL. VII EVFOLYAM — 375 HARGRAVE ST. WINNIPEG, MANITOBA, 1930. SZEPTEMBER 25. CSÜTÖRTÖK — No. 39 SZAM

THE DANGER OF THE DANUBE

BY E. J. REYNOLDS, Editor, "The Mail"—Winnipeg's own weekly circulating in the Fort Rouge and River Hights Districts

The Old Country mail brought to us yesterday a small book bearing the above heading, written by E. Alexander Powell, and it is so sweeping and so arresting in its statements, that we consider it advisable to give our readers the gist of its contents in homeopathic doses, as the assertions contained in it are so inconsistent with our ideas of democracy that we cannot help at first glance but feel that a great wrong has been done to Hungary,

In the introduction he states that the general opinion is that by the terms of the treaty, oppressed peoples were being freed, and that new formations were constructed on the principle of self-determination. According to Mr. Powell this is not the case, and he makes this statement:

"The superficial observer accepts this, but anyone taking the trouble to study the change at close quarters, will certainly not receive the impression that liberty has succeeded bondage or prosperity stagnation."

He contends that the frontriers have been shifted without the consent of the people affected.

Another very significant statement is the following:

"In other words, oppression and tyranny are rife as heretofore, only now, in keeping with the spirit of the age, they are masked in the guise of Democracy."

Mr. Powell contends that the whole valley of the Danube will remain a powder magazine. France has inflicted upon Hungary a vastly greater injustice than she herself suffered by the loss of Alsace-Lorraine in 1871. Italy has been a party to it, and while England helped to restore the independence of Belgium, she has consented to three million Hungarians being placed under alien rule.

The reason the United States is not included in the indictment, is that owing to senatorial interference she was precluded from signing the treaty, but even then, having taken the leadership in the formation of the treaties and in the conferences, and having undertaken to dictate peace in the way she did, if she had intended to do justice to Hungary she could have raised her voice in protest against what was done.

The situation is fraught with much dissatisfaction and though it may be said that a treaty of peace was created, yet the seeds of war have been laid and the basis of future revolutions established, and conditions are such according to Mr. Powell, that an explosion may take place at any time.

This much is given to indicate a line of thought on the subject, and as time progresses we would like to feed to our readers from time to time the views as expressed by Mr. Powell. We might give a complete resumé of this little book. We cannot vouch for it in any way, but there is no one who reads the book who will not feel that a grave injustice has been done by the very powers that were so anxious during the Great War to make the world safe for democracy. It took such a little thing in Serbia to precipitate a conflagration, and yet the manner in which Hungary was carved up and handed over to the Border Nations seems incomprehensible to the lay mind not familiar with diplomatic relations.

We are so far away from the cockpit of Europe, that we do not always comprehend what the different moves mean on the diplomatic chessboard, and as no nation liveth unto itself, it would be wise for us to become more or less familiar with conditions in this democratic age, because a war between two nations may involve all nations.

Let us therefore try to understand problems both external and internal, that we may be better fitted to determine the course that the Canadian people should take. With our nationhood guaranteed and diplomatic rights established, we can no longer think of ourselves as isolated or dependent, but must so inform ourselves that we may take our proper place in the commonwealth of nations constituting the British Empire.

Elütött egy magyart az autó

Nagyhaju András honfitársunk mult csütörtökön érkezett a saskatchewani Yorktonból Winnipegre. Miután nem tudott munkát kapni, az uccán töltötte a nap nagy részét és az egyik forgalmas uccakereszteződésnél érte a szerencsétlenség.

Egy sebesen száguldó automobil elütötte és ahelyett, hogy felvette volna a megsérült magyart, tovább robogott. Még szerencse volt a szerencsétlenségben, hogy a Szabolcs megyei Nyirmadarasról ideszárma zott Nagyhaju András nem szen vedett csonttörést vagy belső sérülést, de igy is hatalmas vágást kapott az ajkán, ugyhogy a St. Boniface kórházba szállitották.

ELFOGTÁK A HAMILTONI ROBBANTÓ BANDITÁKAT

Ontario Niagara Falls városának rendőrsége a mult hét elején lefülelte a hamiltoni szinház felrobbantóit három rovott multu betörő személyében, akik éppen egy dinamittal feltört pénzszekrény tartalmát akarták "biztos" helyre szállitani.

A banda negyedik tagja és állitólag vezére megugrott ugyan de korán eldicsekedett szerencséjével és igy még az éjjel szin tén hurokra került. A biztonságba helyezett mákvirágok közül csupán egy volt hamiltoni, mig a másik három montreáli, illetőleg windsori illetőségü hét próbás betörő.

LEZUHANT AZ ELSŐ POSTAREPÜLŐGÉP

Csak nemrég közöltük olvasóinkkal, hogy a kanadai repülőposta első tiz hónapjában nem történt végzetes szerencsétlenség és egyetlen levél sem veszett el. Sajnos mult csütörtökön hajnalban Calgary és Moose Jaw városok között lezuhant a nyugatról keletre igyekvő postarepülőgép és nemcsak a postai szállitmányok nagy része égett el, hanem ugy a pilóta, mint két utasa szörnyethalt.

Miután nem maradt senki hir mondóul a gép utasai közül, csak találgatásról lehet szó a szerencsétlenség okát illetőleg. Repülőszakértők azonban ugy vélik, hogy a kora reggeli nagy ködben nem láthatta Holden pilóta a földet és ennek következtében oly erővel ütődött a gép a talajhoz, hogy a forró motortól azonnal lángbaborult a benzintartály, felgyujtván a postazsákokat is és halálra égetvén a bennülőket.

8,500 MÉRFÖLD CANOEN

Az "Arctic to Panama" nevü kis indiáncsónakon három saskatchewani fiu már két esztendeje uton van, hogy az Északi Jeges tengertől a Panama csatornáig eljusson. Csak most értek British Columbia Prince Rupert kikötőjébe, ahonnan a Fraser, Saskatchewan és Red folyók vizén igyekeznek majd a Mississipin át a Mexikói öbölbe evezni.

Megünnepli Winnipeg október 6-át

A Kanadai Magyar Szövetség winnipegi osztálya október 5.-én, vasárnap este 8 órakor az egyletek és a Dalkör közreműködésével müsoros gyászünnepélyt rendez az aradi vértanuk emlékezetésre, a Main St. 544 szám alatti Magyar Ház nagytermében.

Az ünnepi beszédet Schefbeck J. István mondja a rendezőség felkérésére, a hivatalos Magyarország részéről is hódolván a 48-as szzbadságharc áldozatainak. A gyászünnepségre belépődij nincs és minden winnipegi magyart hazafias szeretettel elvár a

Rendezőség.

Szenet találtak Saskatchewanban

Saskatchewan tartomány Luseland községétől mintegy 13 mérföldnyire északra egy Huggins nevü farmer kutásás közben gazdag barnaszén rétegre akadt. Hogy megbizonyosodjék a lelet használhatósága felől, több helyen ásott le és tanyájának egyes részein már 17 lábra a föld felszine alatt megtalálta a szénréteget.

A hir hamarosan szárnyrakelt és a környékbeli gazdák is mind bányászokká léptek elő s a bányatulajdonosságról álmodozva, serényen nekiláttak a fu rásnak. Az eddigi eredmények alapján máris megállapitható, hogy Luseland vidékén több mérföldnyi távolságban vonul a szénér, melynek magassága mindenütt meghaladja a száz lábat. A farmerek azonnal beadták kérvényeiket a bányatulajdonjog biztositására.

MEGÖLTE A FŰRÉSZ A FAVÁGÓT

Szokatlan szerencsétlenség történt Quebec tartomány Scots town helységben. Két fiatal francia munkás házról házra járt fát fűrészelni. Éppen az egyik francia apjánál dolgoztak, amikor eddig még ki nem derithető okból a körfűrész munka közben darabokra tött és oly hatalmas erővel vágódtak a szilánkok a körülötte foglalatoskodó munkások fejéhez, hogy azok azonnal kiszenvedtek.

Két dollár a buza ára Franciaországban

Mig Kanadában alig van ára még a legjobb minőségü buzának is, Franciaországban a közel sem olyan minőségü gabona ára elérte a háboru óta legmagasabb árfolyamát. A francia kormány ugyanis csak abban az esetben engedi meg a külföldi buza bevitelét, ha a francia termést már teljes egészében értékesitették.

Ugyancsak érvényes Franciaországban a 78 centes vám mindenegyes mázsa buza után, minek következtében a francia gabonakereskedelem ugyszólván tetszés szerinti magasságra verheti az árakat. Ennek folytán ma egy métermázsa buza ára Franciaországban 170 frank körül mozog, ami bushelenként éppen két dollárnak felel meg.

HAMIS TÁVIRATTAL AKARTÁK ALÁÁSNI A POOLT

A winnipegi gabonatőzsdének napok óta élénk szenzációja van, melynek értelmi szerzője alaposan megfizetne a törvény előtt, — ha sikerülne felderiteni kilétét. A mult kedden ugyanis a James Stewart cég nevében a gabonatőzsdéről ismeretlen tettesek felhivták a CPR távirati irodáját és a chicagói, newyorki, londoni és liverpooli gabonatőzsdék cimére a következő sürgönyt mondták be a telefonba:

"A NYUGATKANADAI BUZAPOOLOK FELSZÁMOLTAK MIUTÁN A HITELEZŐ PÉNZINTÉZETEK 28 MILLIÓ DOLLÁROS KÖVETELÉST TÁMASZTOTTAK A POOLOK ELLEN STOP MANITOBA, SASKATCHEWAN ÉS ALBERTA KORMÁNYAI HOLNAP REGGEL HIVATALOSAN ÁTVESZIK A POOL MEGMARADT VAGYONÁT ÉS EZZEL BEFEJEZŐDÖTT A POOL ÖNÁLLÓ MÜKÖDÉSE."

Miután reggel 7 órakor mondották telefonba a sürgönyt, a James Stewart cég irodájában megjelent 8 órakor a CPR távirati pénzbeszedője és akkor derült csak ki, hogy sem a cégfőnök — akinek a nevét a sürgöny alá hamisitották, sem pedig a Stewart cég bármelyik tisztviselője nem tud a dologról. Azonnal jelentést tettek a pool igazgatóságának, a tőzsdetanácsnak, valamint a rendőrségnek és a CPR távirati iroda alkalmazottaival karöltve nagyarányu nyomozást inditottak annak megállapitására, hogy vajjon ki követte el az agyafurt táviratcsalást.

A világ félrevezetésére szánt hamis táviratoknak azonban a gabonapiac alakulására egyálta lában nem volt befolyásuk és ha nem is emelkedtek aznap az árfolyamok, semmi jelét nem lehetett annak látni, mintha a táviratoknak komolyan hitelt adtak volna. Azonban még a délelőtti órák folyamán százszámra érkeztek a külföldi és tengerentuli táviratok, amelyek az álhirek megcáfolását vagy megerősitését kérték és hirnevének megóvása céljából a pool legelkeseredettebb ellenlábasa, maga a winnipegi gabonatőzsde igyekezett minden érdeklődő gabonacéget megnyugtatni arról, hogy a pool rendes mederben folytatja üzletmenetét és csupán félrevezetési kisérletről volt szó.

Még lapzártakor is teljesen tanácstalanul állanak a nyomozó hatóságok a tettes személyét illetőleg, azonban erős a gyanu, hogy valamelyik bajba került magán-gabonakereskedő szeretett volna a táviratok révén zavart kelteni a gabonapiacon, hogy azután a nyakán maradt kötésektől megszabadulhasson. Jellemző minden esetre a helyzetre, hogy maga a pool nem tartotta érdemesnek, hogy az egész üggyel foglalkozzék, a gabonatőzsde azonban — melynek valamelyik tagja követhette el a csalást— mintegy kénytelen volt a saját érdekei ellen szót emelni a pool érdekében, nehogy a pool törvényellenes utakon való aláásnázával vádolhassák meg.

1931 junius 1-én lesz az uj népszámlálás

Stevens kereskedelemügyi miniszter, akinek hatáskörébe tartozik az ottawai központi statisztikai hivatal is, Londonba utazása előtt kijelentette, hogy jövő év junius elsején feltétlenül megtartják a népszámlálást egész Kanadában. Az uj népszámlálás alkalmával állitólag figyeknek majd jóvátenni azokat a tévedéseket, melyeket különösen a magyarság adataira vonatkozólag az 1921-es adatok összegyüjtésénél elkövettek.

Miután azonban még a most megjelent, 1930-as "Canada Year Book" sem tud kiigazodni a nemzetiségek között és többezer magyart elsikaszt más nemzetiségek javára. A magyarságnak össze kell fognia, hogy a legközelebbi népszámláláskor számának megfelelő képviseletet kapjon a hivatalos adatokban. Már előre is felhivjuk olvasóink figyelmét jövő heti számunkra, melyben teljes részletességgel ismertetni fogjuk a kanadai népszámlálások magyar vonatkozásu tévedéseit.

MIÉRT OLVASSA ÖN A KANADAI HIREKET TÖBBHETES KÉSÉSSEL MÁS LAPOKBÓL? FIZESSEN ELŐ A KANADAI MAGYAR UJSÁGRA

MIKSZÁTH KÁLMÁN: A JÓ PALÓCOK

Herczeg Ferenc bátos közvetlenséggel megirt és mégis a magyar irodalom egyik legmaradandóbb alkotásává magasztosult "Hét sváb" szivbemarkoló fejezeteinek közlése után a háboru előtt ünnepelt irónk legnagyobbikát, Mikszáth Kálmánt mutatjuk be olvasóinknak "A JÓ PALÓCOK" cimü müve keretében. Mikszáth Kálmán ezen bámulatosan hü néples életképét bizonyára alig olvashatták lapunk előfizetői és éppen ezért szeretnénk megismertetni olvasóközönségünket a békebeli magyar irásművészet ezen egyik legiellemzőbb termékével. — Mikszáth Kálmánt nem kell bemutatnunk olvasóinknak, hiszen annyira a nép lelkéből talán még kevesen irtak, mint ő. Maga is, mint vérbeli "palaóc" soha el nem halványuló oldalakat szentelt a Mátra, Bükk és Karancs hegység ősmagyar eredetü lakóinak, azok életének, különös szokásainak, szorgalmának, becsületének és büszke természetének. Miután Herczeg "Hét sváb"-ában bemutattuk a déli megszállt területen honfitársaink életét a szabadságharc alatt — hadd gyönyörködjenek most olvasóink a Borsod, Gömör, Heves és Nógrád vármegyék szülöttéinek fordulatos regényében.

A török-tatár nyelven "sikon lakó nép"-et jelentő palóc név vise lői közül nem egy van Kanadában is, hiszen a nagy városok kiállitásain is mindig a legtöbb dijat viszi el a szintén palóc eredetü "Matyó" kézimunka. Mikszáth Kálmán pedig örök emléket állitott ennek a kemény kötésü, rend- és vendégszerető büszke magyar fajnak "A JÓ PALÓCOK" cimü müvében, melyet mai szám-unktól kezdve folytatólag közelni fog a "Kanadai Magyar Ujság"

GYÜJTSE PÉLDANYAINKAT — MINDENEGYES REGÉNYÜNKET DIJMENTESEN BEKÜTJÜK ELŐFIZETŐINKNEK!

Magyarbarát cikket közölt a reginai "Der Courier"

A nyugatkanadai németség legnagyobb hetilapja, a Saskatchewan székvárosában, Reginán megjelenő "Der Courir" fél oldalas cikket közöl legutóbbi számában Dr. K. Steckenbach athéni német tanár tollából, amelyben élénk szinekkel ecseteli a középeurópai helyzet tarthatatlanságát. Mindenekelőtt kijelenti a német tudós, hogy maga a kisantant tudja legjobban, hogy a trianoni békeszerződés igazságtalan és a kisebbségek jogait biztositani kellene — azonban bizva a fegyver és az erőszak hatalmában, teljesen ki akarják pusztitani a kisebbségeket, mielőtt még a Népszövetség esetleg tenne valamit az érdekükben.

Ugyancsak hosszasan fejtegeti Dr. Streckenbach a magyar korona vonzóerejét a meg szállott területek lakosságára nézve és ennek tudja be, hogy Magyarország hüen megmaradt ősi alkotmánya mellett, annak ellenére, hogy a jelen körülmények között egyáltalában nem lehet a magyar trón betöltésére gondolni. Hogy mindennek ellenére a rumán és jugoszláv "királyságok" nem mutatnak semmiféle barátságot a megcsonkitott országgal — annak a "Der Courier" cikke szerint nem egy mélyreható oka van.

Az athéni lapok is állandóan hosszu fejtegetésekben számolnak be a "nagyszerb" törekvésekről, melyek elébb-utóbb ismét lángba fogják borítani Európát. Mindaddig, ameddig a jog, az igazság helyett a kisantant gépfegyverei fogják irányitani a dolgok menetét Középeurópában: nem lehet szó igazi békéről, irja a Der Courier — amely a közelmultban többhasábos cikkben fejtegette a kanadai magyar és német lakosság egymásrautaltságát és rámutatott arra a kulturmunkára, melyet lapunk a kanadai magyarság egységesitése terén végez.

LEGUJABB HIREK

APPONYI HATALMAS BESZÉDBEN FEJTEGETTE a Népszövetséget a magyar kisebbségek sérelmeit. Ugyanakkor az északmagyarországi kisebbségek küldöttségének megigérte Masaryk elnök, hogy a csehek szülétésnapi ajándékát egy megszállott területi magyar tudományos intézet felállitására fordittja. A rákövetkező napon a csehek mindjárt rá is cáfoltak elnökük jóindulatára több turista letartóztatásával.

"A BÉKEREVIZIÓ ELKERÜLHETETLEN"— irja a Montreal Gazette szikratávirata szerint a párisi "La Volonte" cimü napilap, abból az alkalomból, hogy Poincaré volt francia köztársasági elnök legujabb könyvében bevallja, hogy a háboruért a központi hatalmak nem vonhatók felelősségre, miután Oroszország mozgositása megelőzte az osztrák-magyar hadüzenetet.

GYÖNYÖRÜ MAGYAR KÜLÖNSZÁMOT adott ki a 80 oldalnyi terjedelemben Philadelphiában megjelenő "The Etude Music Magazine", melyet 25 centért egész Kanada területén megkaphatnak honfitársaink. Kivánatra mi is megküldjük olvasóinknak ezt a páratlan kiállitásu folyóiratot, melyben szebbnél szebb képek és tartalmas cikkek hirdetik a magyar muzsika halhatatlanságát.

KANADA ÉSZAKI RÉSZÉN BEÁLLOTT A HAVAZÁS és ugy Ontario, mint a nyugatkanadai tartományok északi részein teljesen téliesre vál ozott az idő. Az északsaskatchewani Lac la Ronge nevü telepen már egy emberéletet is követelt a tél, amennyiben az ottani Hudson Bay szőrmekereskedés vezetőjének fiát holttá fagyva találták meg a vadonban.

A MUNKANÉLKÜLISÉG LEKÜZDÉSÉRE megszavazott 20 millió dollár arányos felosztása céljából máris megkezdődött a tárgyalás Robertson munkaügyi miniszter, valamint Alberta, British Columbia, Manitoba és Ontario kiküldöttei között. Mig a járások pénzügyi kisegitésére elvben négy milliót, Saskatchewannak hárommilliót szántak, eddig egyedül Manitoba részét határozták meg pontosan 1,200,000 dollárban, melynek legnagyobb részét utak és hidak épitésére fogják forditani.

LELEPLEZTEK AZ OROSZ BUZAMANIPULÁCIÓ TITKAT az amerikai szenátus külön e célra kiküldött bizottságában, amikor Basil Delgass volt szovjet ügyvivő bevallotta, hogy az Amtorg "kereskedelmi" vállalat nemcsak sohasem látta azt a nyolcmillió bushel buzát, melyet a chicagoi gabonatőzsdén "eladott" — hanem főleg katonai és politikai kémjelentéseket küldött Moszkvába. A szinleges buzakereskedelemmel csupán leplezni akarták eredeti céljukat és a nemlétező gabona eladásával le akarták törni a buzaárakat, hogy elégedetlenséget szitsanak.

ONTARIO SOUTH PORCUPINE telepén, mely az aranybányászat egyik központja, a legutóbb rendezett kertgazdasági és kézimunkakiállitás alkalmával Horváth Jenőné kapta a legtöbb kitüntetést, amennyiben kézimunkáit négy első és három második dijjal jutalmazták s a zöldségosztályban is karalábé, hagyma és sárgarépa gyüjteményével első dijat nyert. A Timmins városában megjelenő "The Porcupine Advance" cimü hetilap mint magyar dicsőséget könyveli el a fiatal magyar asszony sikerét.

HÁROMEZER HALÁSZ ÉS ESZKIMÓ ÉHENPUSZTULÁSATÓL óvja a kanadai kormányt Cox, a Silver Thread halászgőzös kapitánya, aki most érkezett Halifaxba északi utjáról. Állitólag az idei tőkehal-fogás nem járt szerencsével és az ugynevezett cod-vadászat soha még oly roszszul nem fizetett, mint az idén. Az éhinségre kárhoztatott háromezer labradori halász téli ellátása ügyében megkezdték a tárgyalásokat.

HATÓRÁS HUNKANAPOT AJÁNL A MUNKANÉLKÜLISÉG leküzdésére Hardy szenátor, az ottawai felsőház tagja és a keletkanadai ipar egyik vezető egyénisége. Szerinte csakis a rövidebb munkanappal lehetne gyökeresen megoldani a munkanélküliség problémáját, viszont a hat órai munkanap bevezetésével a munkásoknak kevesebb munkabérre és a gyárosoknak kevesebb jövedelemre kell elkészülniök.

ELADTA A HOLTTESTEKET EGY OTTAWAI temetkezési vállalkozó és ezért meginditották ellene a vizsgálatot. Kiderült, hogy 24 szegény ember holttestét adta el jó pénzért orvostanhallgatóknak, akik boncolási kisérleteket végeztek a hullákon. A ravasz temetésrendező azonban ennek ellenére felszámitotta a városnak a temetési költségeket.